

TEN EERSTE

INTERVIEW
AMERIKAANSE SCHRIJFSTER ADELLE WALDMAN

Dating is een bron van geluk, ongeluk en stress. Tijd voor een serieuze roman over dit beladen onderwerp, vond Adelle Waldman. Het werd haar debuut, dat alle lof kreeg en overstelpend veel reacties losmaakte.

Door **Hans Bouman**
Foto's **Valentina Vos**

Wat bezielt de man?

‘**A**ls ik straks thuis ben, ga ik denk ik 24 uur slapen. Ik ben helemaal kapot en heb sinds mijn middelbareschooltijd niet meer zoveel gedronken.’ Adelle Waldman heeft zojuist haar eerste literaire festival achter de rug. In het kader van het jaarlijkse Festival America in Parijs heeft ze drie dagen van openbare interviews, paneldiscussies en vooral ook levendige nachtelijke bijeenkomsten met collega-auteurs doorstaan. ‘Ik denk dat het hotelpersoneel blij en opgelucht is dat we vertrekken.’

In een restaurant verderop in de straat eet ze een brunch van zalm en haricot verts – ‘de beste maaltijd tot dusver; ik heb de afgelopen dagen vreemde dingen gegeten’ – en vertelt over haar buitengewoon lovend ontvangen debuutroman *Het liefdesleven van Nathaniel P.* Het boek verhaalt over de dating scene van een groep succesvolle dertigers in Brooklyn, voor het overgrote deel werkzaam in de literaire wereld.

Hoofdpersoon is de Nathaniel (‘Nate’) uit de titel. Hij heeft een roman geschreven die hem een voorschot van zes cijfers heeft opgeleverd en die

over enkele maanden uitkomt. Daarnaast schrijft hij boekbesprekingen en essays. Nate mag zich verheugen in de warme belangstelling van het vrouwelijk geslacht. Maar waar zijn vriendinnen de biologische klok steeds luider horen tikken, heeft Nate weinig bindingsdrang. Vroeg of laat begint een relatie hem te vervelen en maakt hij zich uit de voeten.

Waldman: ‘Ergens in mijn boek beklagt een van de vrouwelijke personages zich erover dat dating door veel mannen wordt gezien als een frivolous onderwerp. Terwijl het in werkelijkheid zo’n beetje de meest beladen menselijke interactie is die er bestaat. Je tast af of iemand jouw tijd en aandacht waard is, en misschien wel veel meer dan dat. Dating is een bron van geluk, ongeluk en stress, zowel voor mannen als vrouwen. Toch wordt er in onze cultuur niet serieus aandacht aan besteed.’

‘Natuurlijk: er zijn talloze *romantic comedies* en chicklit-romans over het onderwerp, maar die zijn – hoe ver-

makelijk vaak ook – toch vooral escapistisch van aard, geen pogingen om te analyseren wat er nu eigenlijk gebeurt tussen mannen en vrouwen. Ik wilde een serieuze roman schrijven over een onderwerp dat het verdient serieus te worden genomen.’

Waldman baseerde haar roman zowel op eigen ervaringen als die van vriendinnen, maar benadrukt dat hoofdpersoon Nate niet op één specifieke man is geïnspireerd. ‘Ik pretendeer niet dat ik in Nate een beeld schets van alle mannen, maar veel van zijn eigenschappen zijn duidelijk niet alleen aan hem voorbehouden. Hij is iemand die vrouwen harder nodig heeft dan hij wil toegeven en vermoedelijk zou willen. Daarom zoekt hij voortdurend hun gezelschap. Maar zodra de opwindende van het nieuwe eraf is, raakt hij verveeld. Hij heeft moeite met de overgang van de dating-modus naar de relatie-modus. En naar mijn ervaring, en die van veel vrouwen met mij, staat hij daarin als man niet alleen.’ ▶

WALDMANNEN

Adelle Waldman is al de derde Amerikaanse schrijfster met die achternaam en een voor-naam die met een A begint. Van Ayelet Waldman (1964) verschenen in Nederland de romans *De weg door het park* en *Zomerse fuga*. Amy Waldman (1969) debuteerde in 2011 met *De inzending*. Ze zijn geen familie van elkaar, maar als gevolg van de onvermijdelijke verwarring bij Amerikaanse lezers zijn Adelle en Ayelet inmiddels bevriend geraakt.

► Hoewel ze van meet af aan onzeker was over haar literaire kwaliteiten, heeft Waldman (Baltimore, 1976) altijd gedroomd van een bestaan als schrijver. 'Toen ik was afgestudeerd deed ik wat elke aankomende jonge schrijver volgens mij deed: ik ging naar New York, nam een baan als serveerster en probeerde te schrijven in mijn vrije tijd. Dat bleek totaal niet te werken en bovendien was ik een beroerde serveerster. Vervolgens kwam ik in de journalistiek terecht, wat ontzettend leerzaam was, maar te weinig tijd en energie overliet voor mijn boek. Ik kwam nooit verder dan 25 of 50 pagina's, daarna liep de roman dood.'

Uiteindelijk besloot Waldman op haar 29ste haar appartement onder te verhuren, weer bij haar ouders in te trekken en in zes maanden een boek te schrijven. Dat lukte, maar geen enkele uitgever had belangstelling. Toch gaf het feit dat ze eindelijk geslaagd was een schrijfproject tot een goed einde te brengen, haar nieuwe moed.

'Ik ging weer naar New York en verdiende de kost door middelbare scholieren te begeleiden bij de voorbereiding op hun universitaire toelatingstoets. Dat is een hele industrie in de Verenigde Staten, vooral onder beter gesitueerden. Ik hield niet echt van dat werk, maar het bleek goed te combineren met schrijven.'

Waldman had verwacht haar tweede boek in een jaar te kunnen schrijven. Het werden er vijf. Maar toen, op haar 36ste, vond ze een uitgever voor *The Love Affairs of Nathaniel P.*, dat vervolgens een van de meest besproken en hartelijkst omarmde debuten van het jaar werd.

'In die vijf jaar zijn plot en thematiek van het boek onveranderd gebleven, maar de toon is totaal veranderd. De vroege versies hadden veel nadrukkelijker het karakter van satire. Nate was een veel onsympathiekere persoon, ging veel botter met zijn vriendinnen om dan in de uiteindelijke versie. Alle personages en gebeurtenissen waren wat extremer.'

Uiteindelijk was Waldman daar

niet tevreden mee. Ze wilde niet dat haar boek de wraakactie zou lijken van een teleurgesteld ex-vriendinnetje. 'Bovendien is het eenvoudigweg niet waar dat alle mannen klootzakken zijn, zoals de vroege versies van mijn boek suggereerden. Het interessante en frustrerende is juist dat veel mannen in veel opzichten heel sympathiek en begrijpend zijn. Je bouwt een verhouding met hen op, denkt dat je samen gelukkig bent, en dan opeens lijken ze hun belangstelling te verliezen en gaan ervandoor. Waarom? Wat is er gebeurd? Dat zijn vragen waarin ik mij in mijn roman wilde verdiepen. Daarom moest Nate een gelaagde, gecompliceerde en

Je bouwt een verhouding met hen op, denkt dat je samen gelukkig bent, en dan opeens gaan ze ervandoor

moeilijk grijpbare figuur worden, geen cartoon.'

Waldman is een groot liefhebber van 19de-eeuwse literatuur. Toen ze op haar 20ste *Middlemarch* van George Eliot las, werd ze totaal van de sokken geblazen. 'Wat een ontdekking! Eliot wekt een rijkdom aan uiteenlopende personages tot leven en elk van hen werkt ze zo zorgvuldig uit dat portretten met een geweldige diepgang ontstaan. Ze beschrijft niet alleen hun gedrag, maar ook hoe personages hun gedrag tegenover zichzelf rechtvaardigen, hun vermogen of onvermogen tot zelfkritiek. Ook auteurs als Jane Austen, Stendahl, Flaubert en Tolstoj hebben volgens haar dat vermogen.'

'In mijn werk probeer ik op een 21ste-eeuwse manier te schrijven over individuen en de sociale omgeving waarin zijn leven. Daarin inspireren deze auteurs me zeer. Dat geldt overigens ook voor hedendaagse schrijvers als Jonathan Franzen. Toen ik aan

Nathaniel P. werkte, herlas ik voortdurend *De correcties* en *Vrijheid*, simpelweg om te zien hoe Franzen bepaalde technische zaken zoals het verstrijken van een jaar oplost.'

Het belang dat Waldman hecht aan George Eliot blijkt onder meer uit het feit dat haar boek opent met een citaat van Eliot: 'Om waarheidsgetrouw verslag te doen van wat er zich binnen in ons afspeelt, is er meer nodig dan oprechtheid alleen.' Waarom heeft ze juist dit citaat gekozen?

'Het grappige is dat ik, al sinds het boek vorig jaar zomer in de Verenigde Staten uitkwam, vergeefs wacht tot iemand me deze vraag stelt. Want inderdaad: wat is er nog

George Eliot geeft de lezer een moreel perspectief, een lens waardoor ze de personages presenteert

meer nodig dan oprechtheid? Ik denk: perspectief. George Eliot geeft de lezer in haar boeken een moreel perspectief, een lens waardoor ze de personages presenteert. Daarom zijn haar personages zo complex en levensecht. Als Nate dit boek zou hebben geschreven, was het niet over zijn liefdesleven gegaan en over hoe hij vrouwen behandelt. Hij zou over zijn literaire kwaliteiten schrijven, een paar sappige seksscènes opnemen voor de levendigheid, en al met al een glamourrijk, geïdealiseerd beeld van zichzelf geven.'

In het kader van dit morele perspectief wordt Waldmans roman weliswaar verteld vanuit Nates standpunt, maar wel in de derde persoon. Zo ontstaat een vertelperspectief dat de lezer direct toegang verschaft tot Nates gedachten en gevoelens, maar tegelijk voldoende afstand biedt om te voorkomen dat er een dusdanige identificatie ontstaat dat hij de lezer inpalmt.

'Er zijn veel boeken, bijvoorbeeld

van auteurs als Roth en Bellow, die vertellen hoe een jongeman uit de provincie naar de grote stad trekt, een verwoestend spoor trekt door de vrouwelijke populatie aldaar, maar dermate charmant en sympathiek wordt neergezet dat hij daar gemakkelijk mee weg komt.

'Daarnaast zijn er veel boeken geschreven vanuit het standpunt van de vrouw die zich gekwetst voelt. In beide gevallen sympathiseert de lezer met de hoofdpersoon. Ik wilde een boek schrijven waarin je als lezer twijfels hebt over het handelen van de hoofdpersoon, maar tegelijk inzicht krijgt in hoe hij zijn gedrag rechtvaardigt. Door vanuit Nates perspectief te schrijven, wilde ik een grotere objectiviteit bereiken.'

Het liefdesleven van Nathaniel P. betekende voor Adelle Waldman in veel opzichten de afsluiting van een tijdperk. Niet alleen verruilde ze dankzij dit boek de status van voortmodderende would-be-auteur voor die van succesvol debutant, maar bovendien leerde ze gedurende het schrijfproces haar echtgenoot, auteur Evan Hughes, kennen.

'Voor ik mijn eerste afspraakje met hem wilde maken, verplichtte ik hem eerst mijn manuscript te lezen. Hij had er zinnige dingen over te melden en dat gaf vertrouwen; zowel in hem als het boek.'

Dat het thema van haar roman leeft, blijkt wel uit het feit dat *Het liefdesleven van Nathaniel P.* in de VS een van de meest bediscussieerde boeken van het afgelopen jaar was. Bovendien wordt Waldman overstelpt door reacties, waarvan 75 procent afkomstig is van mannen. 'Verrassend velen van hen vertellen me dat ze zich in Nate herkennen. Dat vind ik bemoeidigend, en niet alleen vanuit literair oogpunt.'

Adelle Waldman: Het liefdesleven van Nathaniel P.

Vertaald uit het Engels door Lucie van Rooijen.
Nieuw Amsterdam; 302 pagina's; € 19,95.

Het is eigenlijk heel simpel

Sheila Sitalsing

Sterk

Vijftien jaar geleden voerde ik een surrealistisch gesprek met de chef van een medium waar ik voor werkte. De girale euro was net ingevoerd, de wisselkoers met de dollar was aan het dalen, van een alarmerende toestand was geenszins sprake, enkel van een voor Europa heilzame correctie, maar voornoemde chef maakte zich hevig zorgen. Hij bleek in de ban te zijn van de grippe 'sterke' en 'zwakke' munt. 'Sterk' klonk robuust, als een struise verpleegster met zo'n kapje. 'Zwak' klonk naar lulletje rozenwater. Daarom wilde hij een stuk waarin 'doortastende maatregelen' werden geëist van de autoriteiten. Op mijn verblufte vraag welke doortastende maatregelen dan, zei de chef: 'Gewoon. Stevige uitspraken. En zo.'

De angst om bij de lulletjes rozenwater te belanden, is onuitroeibaar. Al hebben de lulletjes rozenwater het lekkerste eten en de beste seks: ze heten lulletje rozenwater. In dat licht dient de Nederlandse wens om mee te vechten tegen IS te worden gezien. Of het helpt, of het gewicht in de schaal legt, of meer geld voor defensie tot minder oorlogen leidt (onderzoek weerspreekt dit), dondert niet.

Amerikanen eisen van oudsher 'ruggengraat' van hun president. Want als die gewoon stevige uitspraken en zo doet, houdt dit ongehoorzame despoten er wel onder. Empirisch bewijs hiervoor ontbreekt, het is vermoedelijk flauwekul, maar je zult de mensen de kost moeten geven die 'spierballen' eisen van hun leiders (de drones waarmee Obama mensen doodt - tamelijk veel zelfs - worden niet als stoer gepercipieerd, want de drone-oorlog kent geen heroïek).

En zo, in de vorm van bommen en regimeveranderprojecten, heeft het kwaad in de wereld niet merkbaar verminderd. Niettemin klinkt onveranderd de roep om stevige uitspraken. Om en zo. Chef zou tevreden zijn.